

John O'Donohue

Ráébredni isteni mivoltunkra

Az evangelizáció új megközelítése felé

MINDEN ARC, MINDEN HANG mögött a szív csendje húzódik meg. Ez a csend egyidős a mindenséggel. Egy olyan kort hordoz magában, amikor még nem népesítette be az élővilág a Földet, nem járkáltak állatok, és nem visszhangoztak rajta hangok. Ez a csend türelmesen várakozik a gondolatok, tettek és kapcsolatok mélyén, túl a nappalokon és éjszakákon, túl a neveken. Ezt a csendet senki sem birtokolja. Senki nem tudja a napvilágra kényszeríteni. Ebben a szentélyben mégis megváltozik és átalakul a tapasztalat. Ez az a hely, ahol elenyészett napjaink titokban gyülekeznek. Ez a csend az emlékek és az önazonosságunk otthona. Itt lakozik a lélek, amely összetart, kifejez és formál minden emberi életet.

Nyugati kultúránkban annyira a külsőségekre helyeződött a hangsúly, hogy az egyéniség egyre inkább üressé vált. Belső világunkat folyamatosan a kilakoltatás veszélye fenyegeti. Nincs rá idő, hogy a személy rejtett és diszkrét mélységei kifejeződjenek vagy jelt adhassanak. A valódi jelenlét esetlen és félénk természetére nincs fogadókészség. Korunknak nincs türelme a jelenlét iránt. Ehelyett a látvány megszállottja. A tisztelete csak látszat. A *Hello* magazin fel tudott építeni egy birodalmat a hírességek csillogó képeivel, közhelyek és féligazságok keverékével. A politikusok és hatalmon levők PR-tanácsadókat alkalmaznak, hogy felépítsék az imázsukat egy látványra éhes nyilvánosság számára. A megjelenés lett a valóság. Az ötödik századi szofizmus (látszatösszintéség), amely ellen Szókratész bátran küzdött, mára népszerűvé vált. A PR kozmetikázása által teljesen divatba jött az álokoskodás, amely a gyenge érvelést erősek mutatja. A nyilvános fórumokon – amelyeken a szuggesztív látvány és a harsány hangok a meghatározók – kevés helye van a képzeletnek, a kritikának vagy az előrelátásnak. A szavak gyengévé és tompává válnak, amikor a valódi, ám hozzáférhetetlen börtönben levő kérdéseket kellene kifejezniük. Éppen a legradikálisabb kritika – amellyel a művészet vagy az irodalom szolgál – van a leginkább elhallgatva és semlegesítve. A kultúra telítődött a fogyasztás által megálmódott jelentéktelen dolgokkal.

A média az új hatalom. Kiválasztja és felépíti a látványvilágot, és elhelyezi saját – hatékony és színes – hierarchiájában. Vizuálisan agresszív korban élünk. Az öbölháború örületét válogatott és fertőtlenítő nyelven komponált képeken lehetett *élvezni*, mintha csupán képzelgésről lenne szó. Berlusconi a saját médiabirodalma által olyan helyzetben van, hogy meghekkeli az olasz reformtörekvéseket, és megválasztott vezető lesz. A látvány intenzitása és sebessége befolyásolja az időérzékünket, és ebből következően az emberi jelenlét érzékelését. A videó hevessége még inkább beszívárgott az otthonokba, és eltelti, eltompítja az érzékenységet. A szexualitás – az egyén legmélyebb titka – eltárgyasult és elüzletiesedett. A magánélet utolsó szférája folyamatosan sérül. Semmi sem maradhat titokban. Az elektronikus kommunikáció gyakorlatilag a magánélet minden zugába beszűrődik.

Az a kultúra, amely nem tartja tiszteletben a titkot, nem tudja tisztelni a szent dolgokat sem (szójáték az angol *secret* és *sacred* szavakkal – *a ford.*). Kultúránk redukcionizmusa (túlzó egyszerűsítése) és széttöredezése a partvonalra száműzte a szent dolgokat. Ennek az egész folyamatnak az az iróniája, hogy végül mégiscsak felerősíti az emberek spirituális igényeit. Úgy tűnik, hogy minél inkább túlterjed önmagán az egyén, annál inkább fáradttá és nyugtalanná válik. A vallásgyakorlásban mégis határozott hanyatlás van. Vajon a spirituális éhség miért nem vonja maga után a valláshoz való visszatérést? A vallás régi formái – úgy tűnik – képtelenek ezt az étvágyat csillapítani abban az ütemben, ahogy jelentkezik. Ennek egyik oka a spirituális étvágy összetettsége és nagyfokú árnyaltsága lehet. Valójában ez új és sokrétű formája a tudatosságnak. A vallás régi válaszai és módszerei elakadtak egy másfajta kifejezőmódnál, és nem képesek igazán megfelelni ennek, vagy egyáltalán felismerni mindezt. Az egyházi dokumentumok, buzdítások és egyebek prédikáló jellegüknél fogva egy régebbi, uniformizált és tekintélyelvű kultúrának a hangján szólnak, amelyen a modern tudatosság már régen túllépett. A vallás nyelvezetének nagy része ennek az *időbuborék*nak a csapdájában van. Egy letűnt kor hangján próbál beszélni egy darabjaira hullott kultúrához, amely túlnőtt rajta. Ez a fajta vallásos nyelvezet nem eredményez sokkal többet a nosztalgiánál.

EZEN A PONTON MEGKERÜLHETETLEN a kérdés: Mit jelent az evangelizáció? Mely területeket kell most evangelizálni? Mik az evangelizáció módszerei? A hagyományos evangelizáció a *hit letéteményének* elvitelét jelentette idegen kultúrák számára. Ez a letétemény formájában és tartalmában is világos és letisztult volt. Azt a reakciót, amely ezt elfogadta, hagyományosan *megetérésnek* nevezték. E mögött az egész folyamat és helyzet mögött a kultúrának és a teológiának olyan értelmezése volt, amely már a múlté. A keresztény teológia immár felismeri, hogy a katolikus egyháznak nincs hatalma a teológiai értelemben vett *igazság* felett, hanem – különböző módon – minden egyház és vallás részt vesz az *igazságban*. A teológiai önteltség megszűntével vége lett a kulturális önteltségnek is. Vagyis bekövetkezett a helyi kultúrák autonómiájának és függetlenségének felismerése, hagyományos mitológiájuk és spiritualitásuk újrafelfedezése és elismerése. A régi tekintélyelvű szemléletet – „Menjetelek, és tanítsatok minden népet!” – alapvetően módosítani kellett. A helyzet iróniája, hogy a nyugati kultúra egyre inkább a bennszülött kultúrák felé tekint, hogy megtalálja a spiritualitásnak azokat a dobbanásait, amelyeket mi elvesztettünk. Ebből a szempontból nézve úgy tűnik, hogy redukcionizmusa, széttöredezettsége és spirituális éhsége miatt a nyugati kultúrának nagyobb szüksége van az evangelizációra, mint a bennszülött kultúráknak.

A média hatása óriási csapást mért a bennszülött kultúrákra. A média és a látvány világa a nominalizmus közkeletű modern változata. Ez a világ üres univerzu-

mokból épül fel, amelyek el vannak vágva az egyediség éltető gyökerétől. Az élmény, az emlékezet és az *itt-és-most* aktualitása fölé az ideológia, a látszat és a közbeszéd hamis metastruktúráját építi fel. Ez a legnyilvánvalóbb az egyéni tudatok egységesítésében, amelyeket a média szisztematikusan manipulál. Mindennek az áldozata a személy, illetve a bennszülött kultúrák. Egyesek olyan afrikai falvakról hallanak, ahol a törzs tagjai az amerikai *Dallas* sorozat által megigézve, a tévé körül ülnek. A média *világfaluként* írja le ezt a birodalmat. De a világfalunak nincs neve, nincs arca. Ez csak a képzelet agyszüleménye. Egyáltalán nem falu. Csak egy *seholsincs* hely, ahol becsapott figyelmünk kifakul és irányítottá válik.

Fel lehet eleveníteni az evangelizáció koncepcióját úgy, hogy a nyugati kultúra összefüggésében használható legyen? Mi az evangelizáció? Semmiképpen sem az Evangélium vagy a vallás *ráterhelése* az emberekre. Nem arról van szó, hogy a félelem vagy a sebezhetőség kihasználásával valamilyen vallásos üzenet vagy rendszer felé tereljük az embereket. Az evangelizáció nem valamiféle beavatkozás, nem egy ideológia, amit *betantunk* az embereknek. Nem is az emberek spirituális érzékének felébresztése abból a célból, hogy egy intézménybe tereljük vagy irányítsuk őket.

AZ *EVANGELIZÁCIÓ* szó az *evangéliumból* származik, görög etimológiai gyökere pedig a *jó hír*. A hír olyasmi, ami friss, érdekes és új. Ez tehát egy boldog és jó hír, amely megérinti a személy legmélyebb eredetét, emlékeit, önazonosságát és rendeltetését. Olyan hír, amely mélyebbre hatol, mint egy politikai elképzelés vagy vélemény. Nem valami elitista hír némelyeknek fenntartva, másokat pedig kizárva. Senkinek sem kell kiérdemelnie, mert ingyenes ajándékként kapjuk, feltételek nélkül. Nem az életen kívülről származó hír, amely az életet örömtelen spirituális nélkülözésbe akarja kényszeríteni. Nem. Ez a hír tényleg magából az életből ered. Arra biztatja az életet, hogy ünnepelje és tisztelje minden lehetőségét és kockázatát. Ez a hír azt jelenti, hogy maga az élet az elsődleges szentség, és az élet – még ha burkolt formában is – az örökkévaló lakhelye; hogy minden személy élete szentség, amelyben az örökkévaló láthatóvá és aktívvá kíván válni; hogy minden személy teremtő céllal van a világon; hogy minden megtestesülés Isten különböző dimenzióit hordozza; hogy a halállal nincs vége az életnek, hanem magasabb rangra emelkedik, és átalakul más formába; hogy mi nem az Istenen kívül, hanem Őbenne vagyunk.

Bármilyen evangelizációs elképzelés magában foglal valamilyen elképzelést Istenről. Az evangelizáció hagyományos elképzelésével az a probléma, hogy úgy tünteti fel a hittérítőket, mint akik birtokolják Isten, vagy legalábbis kedvezményezett hozzáférésük van Istenhez. Emiatt ők azt látták a feladatuknak, hogy „elvigyék Isten” másoknak. A helyzet ironiája, hogy Isten már jóval előttük ott volt. Istennek a mindenütt jelenlétét megtorpedozza ezt a fajta evangelizációs gögöt. Istennek nincsenek kedvencei. Minden emberi test az Isten jelenlétének és a Léleknek a temploma. Ha pedig ez így van, akkor mi lehet az evangelizáció feladata? Az evangelizáció nem *elviszi* Isten az emberekhez, hanem inkább ráébreszti őket, hogy Isten bennük is jelen van. A spirituális utazásnak az a lényege, hogy ezt a jelenlétet tudatossá tegye. A spirituális út mint olyan, bizonyos értelemben nem is létezik, vagy csak néhány milliméter hosszú. A fizikai tértől eltérően a spirituális térben nem létezik távolság. Ezért az evangelizáció az a folyamat, amelynek során tudatára ébredünk Isten bennünk való

jelenlétének. Ez fimon és érzékeny munkát jelent. A tudatosodást nem lehet erőltetni, csak felébreszteni. Viszont nagy változásokat hoz a személy és a lélek legbelsőbb dimenzióiban. A spirituális felébresztés a szexuális ébredéshez hasonlít. A személy önmaga új és ismeretlen rétegeit, és azok rejtett kapcsolatát tapasztalja meg a láthatatlan világgal. A spirituális ébredésnek különböző szintjei vannak, amelyek a jelenlét felületes megtapasztalásától az Isten iránti misztikus vágy mélységeig terjednek.

Az evangelizációt nem lehet többé egy vallásos klub győztes tagjainak vaskalapos programjaként értelmezni, mert az sokkal érzékenyebb és kifinomultabb megközelítést kíván. Valójában a hit minden cselekedetében rejlő, folyamatos aktivitásról van szó. Ez kacskaringós utazás a pusztá létezésről a tudatosságig. Ebből következően az evangelizációnak ontológiai aspektusa van: maga a Létezés tudatosul és lesz jelenvaló, a forrásától kezdve a céljáig. Az evangelizáció ontológiájának része az a felismerés, hogy az evangelizáció talán jóval hatékonyabb, mint a tanúságtétel. Ha egy személy ráébred annak tudatára, hogy Isten veszi körül, ennek az összetartozásnak a fénye betölti a jelenlétét, és kiáramlik belőle. Ez a hatás természetes, felemelő és hiteles. Végző soron a leghatékonyabb és leghitelesebb tanúságtétel egy személyi jelenlétének teljessége. A tanúságtételnek nem kell szándékos és tolatkodó zászólólengetésnek lennie. A eltúlzott gesztus néha elárulja a cselekvőt, és olyan gondolkodást mutat meg, amely egyetlen pozíció rögzítése érdekében feláldozza a komplexitást. Az ilyen tanúságtétel túlságosan el van merülve önmagában ahhoz, hogy meg lehessen bízni benne. Mivel Jézusban megvalósult a jelenlét teljessége, ezért mindig kész volt kiterjeszteni nyitottságát hallgatóira, hogy azok elfogadják, vagy elutasítsák az ő útját. Mindez mélyértelmű magyarázatát adja számunkra a *szentség* mibenlétének. A szentség nem kegyesség. Nem is külsődleges, vallási tagság. Ha átfogó definíciót szeretnénk adni, egyet mondhatunk: szentnek lenni annyi, mint természetesnek lenni. Istenre nem jellemző az *isteni beavatkozás* (deus ex machina). A természet Isten alkotása, és Isten a természet dobbanásain keresztül fejezi ki jelenlétét. Együtt dobanni valakivel annyit jelent, mint együtt dobanni Istenrel. Az evangelizáció ezért megpróbál ráébreszteni arra az isteni természetre, amely bennünk is ott van.

A *SZEMÉLYISÉG* legmélyebb szintje a Szentháromság képére lett teremtve. Ezért minden emberben több az isteni, mint az emberi mivolt. De ez egyáltalán nem a személyiség kisebbitése vagy elnyomása, hanem inkább legfelső megerősítése, hiszen a Szentháromság dobbanásaiban a legintenzívebben és az összes lehetséges módon megvalósul az (ön)azonosság és a különbözőség egymásba vegyülése. A Szentháromság az ősforrás, ahonnan az egyéniség és a különbözőség szétáramlik. Minden formát és jelenlévőt a képzelőerő hoz elő a nemlétből. Nem a világ vagy az emberi lények találmanyai azok, hanem a Szentháromság képzelte el, alkotta meg és küldte ide őket. Minden, ami létezik, a Szentháromságon belül van – vagyis Istenen kívül nincs semmi. Mi ebben a jelenlétben és isteni természetben részesülünk. Ahhoz, hogy eljussunk erre a felismerésre, szükség van a láthatatlan világ és annak nagyszerű mélységei iránti érzékenységre. Ez befelé fordulást kíván, ahol a csendben és az egyedüllétben a személy és a láthatatlan világ kapcsolata megnyilvánul. A széttöredezett és külső igazolást kereső nyugati kultúra számára az evangelizáció középpontjában ennek kell állnia. Ezt a visszavertést a belső csendhez nem szabad összekeverni az

introverzióval, individualizmussal vagy kvietizmussal. Inkább egy belső alaphoz való visszatérésről van szó, ahol feltárul a rokonság minden személy között. Finom ironia van abban, hogy a hiteles befelé fordulás hazatérés oda, ahol minden összekapcsolódás gyökerezik, ahol a személy és a külvilág – a külső szétválasztottság ellenére – egynek, összetartozónak tapasztalható és ismerhető meg. Ez pontosan az izoláció és a szeparáció ellenéte. Valójában addig vagyunk száműzetésben és elkülönültségben, míg el vagyunk veszve a külsőségekben. Az evangelizáció kifejezéseivel élve nem az a cél, hogy külsődlegesen összekössük az atomizált kultúra töredékeit, hanem az, hogy eljussunk a belső mélységekbe, ahol megismerjük és érzékeljük a töredékek láthatatlan kapcsolatát. Teológiai fogalmakkal kifejezve ez a Szentlélek birodalmába történő belépés. Ő az a személy, aki egységben tartja a bensőségességet és a különbözőségeket a Szentháromság, valamint minden ember és létező esetében. A Szentlélek az Összetartozás. Az evangelizáció felébredés a Szentlélekben, részesedés a Szentlélekből. Hazatérés, megérkezés a száműzetés teléből, amely elválaszt bennünket attól, amik vagyunk.

MILYEN JELLEMZŐI lennének az evangelizáció ilyen megközelítésének?

Először is, ennek a megközelítésnek hűnek kellene lennie a képzelőerőhöz. A Szentlélek az Élet Képzelőreje, a lélek, a közvetítő a világosság és a sötétség, az intimitás és a különbözőség, a valóság és a lehetségeség, a lét és nemlét, a halál és az örökkévalóság határmezsgyéjén. Ezáltal a Szentháromság – mint tantétel – a leghatékonyabb megerősítése a képzelőerőnek. Minden képzelőerőt használó tevékenység: zene, művészet, irodalom, szerelem és szenvedés a tapasztalás nem várt formáinak szövedékéről és arról az aszketikus folyamatról szól, amely mindezt lehetővé teszi. A darabjaira hullott kultúrában a művészek a világi papok és papnők, akik a szent dolgokat éltetik, formába öntik, és távol tartják a modern befolyás közönségességétől.

Az itt bemutatott evangelizációs elképzelésnek természetes kapcsolata lenne a művészet világával. A művészetet nem csupán azzal az indítékkal használná, hogy teológiai igazságot fejezzen ki. Ez olcsó és könnyű feladat lenne, de sem a teológiát, sem a képzelőerőt nem helyezi kreatív környezetbe. Evangelizációs elképzelésünk ennél mélyebbre hatolna, és tiszteletteljesebb lenne a művészeti alkotással, annak formáival és megjelenésével szemben. A tartalmat legjobban kifejező forma keresése folytán a képzelőerő rejtelmessége áll a legközelebb a szent dolgok féltékenységéhez és szemérmességéhez. Az evangelizáció felfrissíthetné a szentségeket, ha azok újjáélednének a kifejeződéstre vágyó spirituális tapasztalat hordozóiként, ahelyett hogy csupán ismétlődő és fáradt rituálék keretei lennének. Az evangelizációnak ez az elképzelése kiszabadul abból a nézőpontból, amely a szentségeket olyan biztos fellegváraknak tekinti, amelyek a kegyelmet egy rajtuk kívül álló kultúra számára közvetítik. A szentségek nem kívülről jönnek. A szentség dobbanását és személyességét úgy kellene értelmezni, mint ami elsősorban az adott kultúra leleményességét hozza a felszínre, és ezáltal elégti ki annak spirituális igényét. Ebben az értelemben egy szentség mindig új, és soha nem ismétlődik meg. Az ismétlődés ellenkezik a szentséggel.

Másrészt az evangelizációnak hűnek kell lennie a kérdéshez. A redukcionista kultúra egyik végzetes aspektusa: kérdéseinek szegényessége. Az igazi kérdések ki vannak forgatva, partvonalra vannak állítva. Ilyen légkörben nincs elég türelem azokhoz a kérdésekhez,

amelyek a helyzetünk gyökeréig hatolnának. Egy valódi kérdés sokkal kreatívabb és érdekesebb, mint egy magabiztos válasz. Egy ilyen kérdés – mint egy lámpa – fényt vet egy bizonyos irányba, megvilágítja azt a területet. Ez a fajta kérdésfeltevés széttöri a halott nyelv béklyóit, amelyek a lelket alárendelik a látványnak. Feléleszti alvó étvágyunkat az örökkévaló iránt. A hagyományos evangelizációtól eltérően – amely abszolút válaszokkal táplált egy egységes kultúrát – ennek az evangelizációnak nem lenne szabad a környező kultúra fölé helyeznie magát, mert a sérült kultúrán belül áll, és szembesül annak legmélyebb kérdéseivel. Az igazságot kereső kérdések természetes együttérzést teremtenek. Az egyházi rendszer következetesen ugyanúgy címzettje ennek a fajta kérdésfeltevésnek, mint az a gazdasági, világi és jogi rendszer, amelyik elszegényíti és foglyul ejti a lelket. Ennek a kérdésfeltevésnek a hatására fokozatosan lelepleződik a bálványozás és az ideologizálás mint a hamis jelenlét egyik vagy másik módja. Lelepleződik az a fajta üresség, amely még a hiány által keltett energiát is nélkülözi. Teológiailag kifejezve ez a fajta evangelizáció nagy kérdésként értelmezi Istent: olyan kérdésként, amelyről leperogtek a bálványcsináló válaszok. Főként a misztikus hagyomány tartotta életben azt a felfogást, amely az Istenre mint kérdésre tekint. A misztikus értelmezés és hagyomány visszaszerzése, újraélesztése a legreménykeltőbb lehetősége a modern evangelizációnak. Kultúránk megérett a misztikára.

Harmadszor, ennek az evangelizációnak hűségességnek kellene lennie az emlékezethez. Széttöredezett kultúránk egyik jellemzője az emlékezetkiesés. Az idő leszűkül a pillanatra; a digitális óra csak a másodpercet mutatja, az idő körforgását már nem. Ez a befolyás az emberi jelenlétet az ún. *fókuszált figyelem* időtartamára redukálja. Nem meglepő, hogy ez az azonnaliság csökkenti és elnyomja a folyamatossághoz való hűséget. A folyamatoság nélkül az emberi tapasztalás széttöredezettebb lesz, és elveszíti ontológiai súlyát. Csak a tovasuhanó üzenetek maradnak ezen a törékeny felszínen, nincsen termő réteg, amelybe el lehet vetni a képzelet és a megújulás magvait. A modern idők vékony felszíne alatt mégis múltunk termékeny emlékei nyugszanak. Ebben az emlékezetben évszázadok termékeny gondolkodásának és eszmélődésének bölcsessége és felismerései vannak, amelyek az emberi eredet, az önazonosság, a szépség és gyengeség nagy kérdéseiben születtek. Az emlékezet az az erő, amely képes kiegyensúlyozni bennünket, mérsékelni és kordában tartani a – reklámok és látvány által pattanásig feszített – modern vágyak sürgetését. Ez az evangelizációs elképzelés felszabadítaná az emlékezet eliszaposodott forrásait. Mindez olyan új liturgiák segítségével tudna hatékonyan végbemenni, amelyek alvó emlékezetünk ébren tartására körültekintően választanak szimbólumokat. A liturgia a jelenlét ünneplése. Ha a jelenlét törékeny és izgatott, a liturgiának mélyebbre kell ásnia az emlékezet földjébe. Mivel a kultúra szimbólumok összessége, a liturgiának itt végtelen lehetősége van arra, hogy elmélyítse és megújítsa az emberi jelenlétet, és segítse az embereket, hogy ne saját sorsuk áldozatai, hanem alakítóik legyenek.

Negyedszer, ennek az evangelizációnak hűségességnek kell lennie a rászorulókhöz. A kultúra peremén vannak azok a helyek, ahol az erőszak és az elutasítás láthatóvá válik. A rászoruló az áldozatok: akinek nincs pénze, az öreg, a gyenge, a függő, a bebörtönzött, az otthontalan és a beteg. Ők azok, akik nélkülöznek a szimbólumok és a külsőségek uralta terepen. Azoknak a struktúráknak a radikális kritikája és lebontása mellett, amelyek áldozat-

tá teszik vagy kizárják őket, ez a fajta evangelizáció gyengéden meg tudná nyitni számukra belső világuk erőforrásait és gyógyító erejét. Ezeknek az embereknek nagy szükségük van spirituális és fizikai támogatásra, amely fenntartja bennük a méltóságot és a reményt. Biztató, hogy a nyugati kultúrában azok az emberek, akik a peremre szorultakkal dolgoznak, nem csupán naiv jötevők, hanem hatékonyan fel is világosítják az embereket, akik egyre inkább képesek felfedni az elnyomás rejtett ideológiáit. Ugyanakkor nekik van saját tapasztalatuk is az elnyomás önmagára visszaható természetéről; nevezetesen, hogy aki elnyomó, az önmagát is elnyomja. Teológiai szempontból a felszabadítás teológiája úttörő és egyben tanulságos is ezen a területen.

Végül az evangelizációnak összhangban kell lennie az emberi tapasztalattal. A tapasztalat az egyetlen ösvény a világ felől az egyénhez – de az ellenkező irányban is. Az egyén a tapasztalatokon keresztül bomlik ki, és ismeri meg önmagát. Az egyén számára a tapasztalaton kívül semmi sem valóságos. Ezért ha Isten nincs

jelen a tapasztalatban, akkor Isten nem valóságos. A Szentháromság hangját meghallani csak a tapasztalat árnyalt és titokzatos terepén lehet. A tapasztalat ilyen értelemben lényegét tekintve szent. Az evangelizáció új koncepciójának tartalmaznia kell a hit befogadó és többdimenziós koncepcióját is, amely megbecsüli a sokféleséget, az intenzitást és a különbözőséget a tapasztalatban, amelyre az isteni minőség küzdőtereként tekint. Türelmesnek kellene lennie a plurális kultúra zavaros szétöregedtségével, és el kellene utasítania a fundamentalizmus kísértését.

A fundamentalizmus mindig rövidzárlati tapasztalat. A fundamentalizmus központjában téves érzékelés áll; olyan spirituális vagy morális talapzat létezésében való hit, amely világosan és tisztán távol tudja magát tartani a tudatosság és a kultúra áramlásától. Ez természetesen merő illúzió, ugyanakkor egyfajta nosztalgikus idealizmusként működik, miszerint lehetséges lenne visszatérni egy olyan kezdőponthoz, amely a valóságban soha sem létezett. A fundamentalizmus erős kísértés egy olyan vallás vagy teológia számára, amely azt tapasztalja, hogy a kultúra süketté vált az üzenete számára.

AZ EVANGELIZÁCIÓ ontológiai megközelítésének az az előnye, hogy az evangelizációra irányuló cselekvést határozottan a Létezés középpontjánál jelöli meg. Ez a dinamika, amelyben a jelenlét egyre tudatosabbá válik, a valóságon alapul, amely élvezzi az ünneplés és a bíráló közöti egyensúlyozást. Mindez eleve kizárja az evangelizáció leválasztódását és formálissá válását. A formális evangelizációnak nincs mélysége. Csak merő pózolás. Vaksága miatt a bálványimádás vagy egy ideológia eszközévé válhat, a látvány és külsőségek szegényes terepének foglyává – anélkül, hogy ezt észrevenné. Különösen fontos ezt a veszélyt aláhúzni amiatt, hogy a nyugati kultúra riasztóan közeledik a politikai, közgazdasági és vallási fundamentalizmushoz. Az efféle evangelizáció a menekülés és elkülönülés istenét szolgálja. A valódi evangelizáció ráébreszt bennünket a hivatásunkra, amelyet a Szentháromságból eredő, alkotó áramlatban valósítunk meg. Ráébreszt belső csendünkre, ahol a Létezés Összetartozás, ahol az emlékezet átforgalmazza a mulandóságot, ahol a halál az isteni életbe fordul át, és ahol az idő nem más, mint a veszélyek közepette megélt örökkévalóság.

Ford. Tanos Gábor

Forrás: *The Way* (az angol jezsuiták folyóirata), 1994. október

A szerző (1956-2008) ír költő, pap és filozófus volt.

